

та набуття ними впливів на суверенітет, державний і політичний устрій значної кількості країн через підкорення суверенних повноважень, нівелювання економічних й політичних прав, сформувавши глобальну фінансову, інформаційну, технологічну залежність, обмежуючи входження незалежних держав до світової економічної спільноти, перешкоджаючи руху капіталу, ресурсів, праці.

Транснаціональний капітал через ТНК і ФПГ прагне взяти під жорсткий контроль процеси господарювання, обмежуючи роль суверенних держав у їх прагненні проводити економічні перетворення, впроваджувати демократичні принципи діяльності, пов'язуючи їх з принципами конкурентних переваг, економічною безпекою країн.

Зростаючий вплив глобального фінансового капіталу свідомо тисне на суверенітет, права і функції держав, обумовлюючи нестійкість економічного розвитку на угоду олігархічним кланам, породжуючи зубожіння цілих націй, знищуючи здобуте цілими поколіннями багатство народів, що обумовлює закріплення правових засад публічного управління як на рівні держави, так і на місцевому рівні.

Сергій ВОЛИНЕЦЬ

*аспірант кафедри права
та європейської інтеграції
ДРІДУ НАДУ*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА ГРОМАДЯН НА УЧАСТЬ В УПРАВЛІННІ ДЕРЖАВНИМИ СПРАВАМИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

Серед демократичних принципів одним з основоположних у країнах Європейського Союзу є право громадян на участь в управлінні державними справами. Співпраця європейських владних інститутів з громадськістю достатньо розвинута, прозора і чітко регламентована.

Так, при Європейській Комісії діють експертні групи – дорадчі органи, створені для надання консультацій при підготовці законодавчих пропозицій та політичних ініціатив, а також для підтримки самої Комісії при виконанні завдань з моніторингу, координації і співробітництва з державами-членами ЄС. До їх складу можуть входити представники національних, регіональних або місцевих органів влади, представники громадськості чи інших зацікавлених сторін, а також висококваліфіковані фахівці відповідної галузі.

Ще одним механізмом «прислухання до голосу» громадськості є Громадянська агора Європейського парламенту – відкритий і прозорий інструмент публічних консультацій для обговорення важливих тем європейського порядку денного. Агора складається з 500 організацій, відібраних тими парламентськими комітетами, чия сфера

відповідальності пов'язана з винесеною на обговорення темою, та всіма зацікавленими членами Європарламенту [3].

Визнаючи роль громадянського суспільства, європейські країни системно залучають громадян до формування і реалізації державної політики в усіх сферах. Представництво неурядових організацій у владних структурах стало загальноєвропейською тенденцією, а демократизація управління через розширення участі громадян у процесі прийняття рішень розглядається у державах-членах ЄС як головний інструмент досягнення суспільно-політичної рівноваги, встановлення гармонійних відносин між владою і громадянами ЄС.

У низці країн навіть офіційно узаконений порядок, відповідно до якого міністерства, відповідальні за подачу законопроекту в парламент, не тільки зобов'язані консультуватися щодо законопроекту з соціальними партнерами, але також повинні представити в парламент короткий огляд зроблених неурядовими організаціями зауважень і обґрунтувати випадки, коли зауваження були враховані у законопроекті. Цей же принцип застосовується на рівні місцевих органів влади Болгарії, де широка громадськість може брати участь у процесі розробки загальних адміністративних актів шляхом подання зауважень і пропозицій. Акт може бути виданий лише після розгляду всіх пропозицій і заперечень, поданих громадянами та їхніми організаціями [3].

Крім безпосередніх форм консультацій з громадськістю (круглі столи, громадські слухання та обговорення, саміти, журі тощо) процес публічних консультацій у державах-членах ЄС тісно пов'язаний з електронними засобами зв'язку, які за останні роки стали основним каналом обміну думками. Веб-портали публічних консультацій активно використовуються в Естонії, Австрії, Нідерландах, Великобританії. У Нідерландах та Великобританії поширеною також є практика започаткування громадської ініціативи шляхом подання громадянами петиції з того чи іншого питання на спеціальному Інтернет-сайті [6].

Загалом, механізми публічних консультацій, що застосовуються у державах-членах ЄС, узгоджуються з існуючими в ЄС тенденціями щодо залучення громадян до процесу прийняття рішень. Проте різні країни обирають різні підходи до цієї справи з огляду на особливості свого політичного, економічного та адміністративного розвитку.

В Україні процес реалізації права громадян на участь в управлінні державними справами та створення відповідної нормативно-правової бази відбувається, в цілому, за європейськими стандартами. У практику діяльності органів влади впроваджено подання громадянами петиції, проведення консультацій з громадськістю, забезпечення участі громадян у розробленні та обговоренні проектів нормативно-правових актів. З метою належної організації та проведення консультацій з громадськістю в органах влади затверджуються відповідні нормативно-правові акти, що регламентують даний процес.

Разом з тим, практика залучення громадськості до обговорення й ухвалення владних рішень подекуди носить несистемний і формальний характер та часто перетворюється на просте інформування органами влади про свою діяльність без реального врахування наданих громадянами рекомендацій та пропозицій [7, с. 202]. Спостерігається незадовільне виконання вимог законодавства щодо забезпечення консультацій з громадськістю, фрагментарне і вибіркоче їх застосування, або, навіть ігнорування. Експерти вказують на: непрозорість підбору тих організацій громадянського суспільства, які залучаються до консультацій із громадськістю [5]; невиконання вимог Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2010 року № 996, щодо предмету консультацій – на обговорення фактично виносяться другорядні питання, низка ж першочергових проблем залишається поза контролем громадськості.

Недостатнім також є рівень мотивації органів влади до взаємодії та громадськості до продуктивної співпраці. Серед причин неефективності консультацій з громадськістю: небажання органів влади враховувати пропозиції громадян; низька якість пропозицій, що надаються; відсутність належного інформування про проведення консультацій та прозорості ухвалення рішень [1]; відсутність навчально-методичного та організаційного забезпечення діяльності органів влади щодо залучення громадськості до формування та реалізації державної політики [2]; вимоги рекомендаційного, а не обов'язкового характеру реалізації пропозицій громадськості [4, с. 34].

Усунення зазначених вище негативних обставин сприятиме вдосконаленню механізмів залучення громадян до управління державними справами, підвищенню ефективності взаємодії органів влади і громадськості в Україні, їх наближенню до європейських норм і принципів.

Список використаної літератури

1. Кармазіна О. О. Взаємодія органів публічного управління з громадськістю в контексті розвитку громадянського суспільства в Україні. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej17/PDF/30.pdf>.
2. Лациба М. Що може зробити держава для розвитку громадянського суспільства? – Режим доступу: <http://ucipr.org.ua/publications/shcho-m-o-z-h-e-z-r-o-b-i-t-i-d-e-r-z-h-a-v-a-d-l-i-a-r-o-z-v-i-t-k-u-gromadianskogo-suspilstva/lang/tab01>. – Назва з екрану.
3. Міжнародна практика заходів, спрямованих на зміцнення довіри між державою та організаціями громадянського суспільства / А. Кулумджиева. – Режим доступу: <http://osce.org/uk/ukraine/75885?download=true>. – Назва з екрану.

4. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні : загальні тенденції, регіональні особливості : [аналіт. доп.] / В. М. Яблонський, О. А. Корнієвський, С. М. Василюк ; за заг. ред. В. М. Яблонського. – К.: НІСД, 2014. – 78 с.

5. Щодо активізації взаємодії організацій громадянського суспільства з органами державної влади. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/881>. – Назва з екрану.

6. Щодо впровадження електронних механізмів прямої демократії в Україні у контексті посилення державно-громадського діалогу та взаємодії : [аналіт. зап.]. – Режим доступу: <http://niss.gov.ua/articles/1409>. – Назва з екрану.

7. Як організувати державну політику сприяння розвитку громадянського суспільства / М. В. Лациба, О. С. Хмара, А. О. Красносільська [та ін.] ; за заг. ред. М. В. Лациби. – К.: Агентство Україна, 2011. – 224 с.

Світлана ВОЛОЩУК

аспірантка кафедри європейської інтеграції та права ЛРІДУ НАДУ

ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ ЯК ПРАВОВИЙ ПРИНЦИП НАЛЕЖНОГО ВРЯДУВАННЯ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Сучасні стандарти управління в передових зарубіжних країнах передбачають обов'язкову наявність демократичного врядування. З допомогою його механізмів відбувається становлення інститутів громадянського суспільства та правової держави. Функціонування цих інститутів неможливе без використання транспарентності публічною владою у процесі здійснення нею управлінської діяльності. Зокрема, країни Європейського Союзу не тільки на законодавчому рівні закріпили принцип транспарентності як принцип здійснення державної влади та принцип належного урядування, але й визначили конкретні механізми її забезпечення. До механізмів управління, в яких втілена транспарентність, віднесені: консультації із зацікавленими сторонами, громадська ініціатива, право на звернення до Європейського Парламенту та омбудсмена, право письмового звернення до будь-якої установи, органу, служби або агенції, право на обмін і передачу інформації на національному та місцевому рівнях за посередництвом мережі Інтернет, місцевих громадських організацій та національних, регіональних і місцевих урядів [2, с. 5].

Надзвичайно важлива роль, починаючи від найвищого рівня – конституційно закріплених громадських процедур схвалення законопроектів – відведена консультаціям із громадськістю у Швейцарії, що є фундаментальною рисою усієї консультаційної системи цієї країни. Однак існують країни значно більші за розміром, ніж наприклад